

NOVI PRILOZI POZNAVANJU POVIJESNOG NASLJEĐA I KULTURNIH DOBARA BRODSKOG POSAVLJA

INFORMATIVNO-EDUKATIVNI IZBOR IZ STRUČNIH MATERIJALA ARHIVA MINISTARSTVA KULTURE (66)

Piše: Željka Perković, diplomirani inženjer arhitekture, pročelnica

Glogovica (II. dio)

Po svom jednostavnom tlocrtu i skromnim dimenzijama **crkva sv. Stjepana u Glogovici pripada „ladanjskim crkvama“** kao npr. crkvice sv. Martina pod Oštrcem u Hrvatskom zagorju u župi Lobar. Zaključujući po povijesnim izvorima, po stilskim karakteristikama, koje su slabije vidljive zbog barokizacije, kao i u proteklom razdoblju provedenim konzervatorskim i arheološkim istraživanjima kolega iz Konzervatorskog odjela u Osijeku i Slavanskom Brodu, omogućeno je prvi put cjelovito sagledavanje graditeljske slojevitosti i svih recentnih zahvata na ovom značajnom kulturnom dobru.

U kapeli sv. Stjepana sačuvani su, osim izvornog tlocrtnog pravokutnog oblika broda i dijela svetišta, profilirani trijumfalni gotički šiljati luk koji dijeli brod od svetišta, mala kustodija u sjevernom dijelu svetišta s trolisnim završetkom, stela Vida Došena i fragmenti gotičkih fresaka.

S obzirom na **izrazita oštećenja** izazvana djelovanjem protoka vremena i utjecaja atmosferična izvedeni su, dovršeni građevinsko-sanacijski i konzervatorsko-restauratorski radovi sustavne obnove i zaštite ovog kulturnog dobra koje je financijski pratilo Ministarstvo kulture.

Isprije, po formiranju konzervatorske službe u Hrvatskoj, bio nadležan Konzervatorski zavod u Zagrebu, koji nije imao mogućnosti niti sredstva da nešto učini za ovo kulturno dobro. **Tek je od 1953. godine**, kada je grupa stručnjaka (među kojima je bila i Anđela Horvat) iz Konzervatorskog zavoda u Zagrebu, obišla na terenu crkvu sv. Stjepana, **konstatirana potreba za popravkom** zbog kritičnog stanja jer je **objekt zbog klizavosti terena statički kolebljiv, a oštećeni krovni pokrivač izaziva propadanje stropnih greda i naseljavanje kišnih algi na zidovima**, ali popravku se nije pristupilo.

Stanje je postalo **još kritičnije nakon potresa 14. travnja 1964. godine**, kada se **krov na tjemenu rascvjetao, a krovni pokrivač skoro potpuno uništen. Zidani oltar je porušen, dovratnici portala pali su u lađu, trijumfalni luk je napukao u tjemenu, a grobne ploče su oštećene.**

Ovakvo stanje zahtijevalo je konzervatorsku interven-

ciju da crkva potpuno ne strada, jer bi to bio veliki gubitak u ionako prorijeđenoj spomeničkoj baštini gotičkog graditeljstva Slavonije.

Obnovi se pristupilo iz tada nadležnog Konzervatorskog odjela u Osijeku, a **radovi su nastavljeni 2007. godine iz Konzervatorskog odjela u Slavanskom Brodu**, te je u proteklom razdoblju obnova sustavno provedena i dovršena.

Prema graditeljskim odlikama koje su uočene po obliku stare oštećene žbuke, utvrđeno je da je crkva **građena od lomljenog kamena**, a uglovi broda i svetišta crkve zidani su klesancima. Zidovi su različite debljine od 70, 75, 80, 90 do 104 cm. Istočni zabat je pri vrhu ozidan opekom, vjerojatno u vrijeme neke popravke. U tlocrtnoj dispoziciji jednobrodna gotička **crkva je dimenzije 833x603 cm** s nižim, ravno zaključenim pravokutnim **svetištem veličine 539x362 cm**, koje je odijeljeno od broda crkve šiljatim, **trijumfalnim lukom** veličine svijetlog otvora 260x370 cm, očuvanim i danas u izvornom obliku. U razdoblju gotike svetište crkve bilo je svodeno križnim svodom koji je u osmanlijskim napadima srušen. Prostor je danas pokriven ravnim, drvenim stropom, a krovnište je dvostrešno. Rogovi konstrukcije jednostavnog pajantnog krovništa, postavljeni na međurazmaku od 100 cm, naslanjaju se na nazidnice koje ujedno služe kao horizontalna poveznica uzdužnih zidova. Raspon greda je 603 cm u brodu, a 362 cm u svetištu. Pod je od kamenih ploča postavljenih u sloju pijeska.

Skladan drveni zvonik, primjeren veličini crkvice, kvadratičnog je tlocrta dužine stranica 100 cm i izrasta iz krova na zapadnom dijelu broda prema ulaznom pročelju. Visina mu je također oko 100 cm iznad sljemena **krova pokrivenog hrastovom šindrom**. Na njemu su četiri pravokutna otvora, a na vrhu kape piramidalnog zvonika je lijepo oblikovan, izvorni kovani križ.

S obzirom na različite visine prostora i krovništa su različitim visina, što daje ovoj relativno skromnoj arhitekturi dinamiku.

Izgled crkve u tijeku radova, kada je obnovljen pokrov hrastovom šindrom, a još vidljivi tragovi dograđenog trijema i ulazno pročelje po završetku sanacije i konzervatorsko-restauratorskih radova

Kasnije, u prvoj polovici 18. stoljeća, bio je **dograđen trijem** koji je u međuvremenu dotrajavao i u obnovi nije ponovljen. Otvor vrata danas je svijetle širine 198 cm.

Ulazni portal je naglašen, istaknut od plohe zida, kameni, barokni lučni iznad arhitavnog nadvratnika koji završava zaglavnim kamenom u kojem je **uklesana 1749. godina** kao vrijeme obnove. Na sredini i s obje strane baroknog luka su ukupno tri ukrasne kamene vaze. Kamen je bogato profiliran, ukrašen profilacijom karakterističnom za barok.

Svjetlost u prostor dolazi s južne strane kroz dva otvora - prozora na brodu crkve i jedan u svetištu.

Očuvani su jednostavni, barokni, okviri prozorskih otvora kameni, ali dijelom su u gornjoj zoni vidljivi i prezentirani izvorni gotički, šiljatih lukova. Barokni okviri se sastoje iz po četiri klesana kamena kvadratičnog presjeka u koji su ugrađene kovane rešetke sa po dvanaest polja. Prema unutrašnjosti crkve otvori imaju segmentne lukove zidane lomljenim kamenom i ožbukane. (nastavlja se)

Restauratorski radovi na gotičkom luku i zidnom osliku te izgled južnog pročelja nakon radova obnove

